

Til:

Rovviltnemnda i region 2
v/ Statsforvalteren i Oslo og Viken
sfovpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 5/2024

Dato: 06.06.2024

Klage på vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe, jerv, brunbjørn og ulv i 2024-2025 i rovviltregion 2

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe, jerv, brunbjørn og ulv i region 2 i 2024-2025. Rovviltnemnda har vedtatt kvoter for betinget skadefelling av to gauper, to ulver, to jerver og én brunbjørn i perioden 01.06.2024 til og med 15.02.2024.

Innledende kommentarer

Gaupe er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste på grunn av få reproduserende individer i Norge. Den norske bestanden er sammenhengende med bestander i Sverige. I Sverige har antall familiegrupper hatt en nedadgående trend de siste årene, og gaupe er listet som sårbar i Sverige. Til tross for at gaupe er sterkt truet tillater norske myndigheter hvert år svært høye jaktkvoter og kontinuerlige skadefellingstillatelser på gaupe. Skal vi sikre gaupas plass i norsk natur i fremtiden, må bestandsmålet økes og jakten stanses.

Jerv er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista. I 2023 ble det registrert kun 64 jervekull i Norge. Dette er et katastrofalt lite antall for å sikre bestandens overlevelse, og bør medføre at det ikke under noen omstendigheter tillates lisensfelling av jerv. Selv om det nasjonale bestandsmålet er oppfylt, påpeker NOAH at dette er satt altfor lavt, spesielt med tanke på Norges forpliktelse til å ta vare på arten, samt det faktum at bestandsmålet verken er basert på forskning eller i utgangspunktet var ment å være maksimumsmål. NOAH understreker at jerv er

en norsk ansvarsart, ettersom en stor del av den europeiske jervebestanden lever i Norge (mellom 25-50 %).

Bjørn er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista. Bjørn lå imidlertid ved siste rødlistevurdering (2021) på grensen mellom kritisk og sterkt truet. Den tilgrensende bestanden i Sverige er også i nedgang, og den svenske bestanden er kategorisert som nær truet (NT). I tillegg er verken det nasjonale eller regionale bestandsmålet nådd. Dette medfører at det ikke under noen omstendigheter kan tillates skadefelling av bjørn.

Ulv er kategorisert som kritisk truet på rødlista. Den skandinaviske ulvebestanden lider av ekstrem innavl. Dette fører til at foreldrepar får færre unger og at valpene overlever i mindre grad. Fortsetter det å være slik i mange nok generasjoner, vil det føre til store problemer med artens langsiktige overlevelse. Det betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres skyting av ulv.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldloven (nml.) § 18 kan vedtak om skadefelling kun treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. NOAH understreker at de norske bestandene av store rovdyr ikke er levedyktige. NOAH kan ikke se hvordan rovviltnemnda kan forsvare skyting av arter som er sterkt og kritisk truet i Norge. I pressede og små bestander slik som rovdyrbestandene, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for artene som helhet. Det er også store genetiske utfordringer med både jerve- og ulvebestanden, hvilket medfører at det spesielt ikke bør tillates kontinuerlige skadefellinger og lisensjakt på disse artene.

Når det gjelder gaupe, kommer det frem i NINA rapport 2307 at det er registrert 71,5 familiegrupper av gauper i Norge i 2023, hvilket tilsvarer en bestand på omtrent 421 dyr. Dette var bestandsstørrelsen før kvotejakta. Region 4 og 8 ligger under de regionale bestandsmålene. Ifølge NINA tyder de regionale prognosene på at region 4 har stor sannsynlighet (80 %) for å ligge under bestandsmålet også før jakta i 2024. For regionene 6 og 8 er sannsynligheten for å ligge under bestandsmålet i 2024 omtrent 50 %. Gaupe er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste. Artsdatabanken har påpekt at arter som befinner seg i sterkt truet tilstand har svært høy risiko for å utryddes fra norsk natur. Det er bekymringsverdig at gaupe ble kategorisert som sårbar på rødlista i 2010, og som sterkt truet på rødlista i 2015 – en kategori nærmere utryddelse. Siden dette har bestanden blitt jaktet ytterligere. I tillegg fortsetter

nedgangen i den svenske bestanden, og gaupe er kategorisert som sårbar (VU) i Sverige på grunn av synkende antall og få reproduktive individer. Dette betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres skadefellinger på gaupe i Norge.

Jerv er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista. I 2023 ble det registrert kun 64 jervekull i Norge. Dette er et katastrofalt lite antall for å sikre bestandens overlevelse, og bør medføre at det ikke under noen omstendigheter tillates skadefelling av jerv. Selv om det nasjonale bestandsmålet er oppfylt, påpeker NOAH at dette er satt altfor lavt, spesielt med tanke på Norges forpliktelse til å ta vare på arten, samt det faktum at bestandsmålet verken er basert på forskning eller i utgangspunktet var ment å være maksimumsmål.

Bjørn er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista. Artsdatabanken påpeker at bjørnebestanden i Norge ligger på grensen mellom kritisk truet og sterkt truet. Den tilgrensede bestanden i Sverige er også i nedgang, og den svenske bestanden er kategorisert som nær truet (NT). I tillegg er det regionale og nasjonale bestandsmålet langt fra nådd. Ifølge Rovdata ble det identifisert 178 brunbjørner i Norge i 2023. Bestandsstatus for 2023 er beregnet til 9,6 kull, altså fortsatt godt under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ynglinger.

NOAH uttrykker stor bekymring over at rovviltnemnda tillater betinget skadefelling av ulv som er kategorisert som kritisk truet på den norske rødlista. Ifølge Rovdata ble det registrert kun 43-44 ulver som holdt til innenfor Norges grenser i 2022-2023. I tillegg ble det registrert 46-48 ulver i grenserevir. Dette er et katastrofalt lavt antall for å sikre bestandens overlevelse. NOAH minner om at den skandinaviske ulvebestanden lider av ekstrem innavl. Dette fører til at foreldrepar får færre unger og at valpene overlever i mindre grad.¹ Fortsetter det å være slik i mange nok generasjoner, vil det føre til store problemer med artens langsiktige overlevelse. Det betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres skyting av ulv. Ved å skyte alle ulver som vandrer utenfor ulvesonen, gis det ikke rom for vandring, noe ulvebestanden er helt avhengig av for å overleve. Generelt mener NOAH at ulver må tillates å vandre nettopp fordi det er den eneste måten å tilføre nye gener og sørge for at det er en mulighet for enslige foreldre å danne nye par slik at revirene kan holde seg stabile. På den måten unngår man med stor sannsynlighet unødige skader på beitedyr.

Bestandsmålet for ulv er satt slik at ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes, jf. § 3 første ledd i rovviltforskriften. Det var opprinnelig ikke ment at prinsippet om geografisk differensiert forvaltning skulle anvendes slik at det ikke kan forekomme ynglinger i det hele tatt utenfor ulvesonen. Praksisen som allerede har medført nulltoleranse for ulv utenfor ulvesonen kan ikke forsvares å være i samsvar med Bernkonvensjonen. Det skal ikke felles ulv før vi har en

levedyktig bestand av ulv i Norge og så lenge ulven er oppført i vedlegg II av Bernkonvensjonen. Det er også svært alvorlig at det i liten grad tas hensyn til genetisk verdifulle dyr. Felling av ulv utenfor ulvesonen setter ulvebestandens overlevelse i fare, siden det er høy sannsynlighet for at genetisk viktige dyr skytes.

Vedtaket viser ikke til noen tidsramme for å få bestandene ut av status som sterkt og kritisk truet, og det er heller ikke en plan som beskriver andre måter for hvordan målet i nml. § 5 vil bli nådd. Dette innebærer at økologiske mål blir satt til side til fordel for ikke-økologiske hensyn, og oppfyllelsen av forpliktelser i nml. § 5 blir utsatt til en ubestemt fremtid. NOAH vil understreke at forpliktelsen i § 5 nml. innebærer å ta tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at rovdirene ikke lenger ville være utrydningstruet. Norge har denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2.

Føre-var-prinsippet:

Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av rovdyrbestandene i Norge, eller noen plan for hvordan bestanden skal fås ut av statusen som sterkt og kritisk truet på rødlista. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestandene skal sikres på lang sikt er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at rovviltnemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at fellingene ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av rovdyrbestandene i Norge.

Det foreligger heller ingen vurdering av konsekvenser av kontinuerlige skadefellingstillatelser og høye lisensfellingkvoter på rovdyrartene i vedtaket. Uten bevis konkluderer rovviltnemnda med at fellingene ikke vil true bestandenes overlevelse. Dette oppfyller ikke kravet i § 8 i nml. om kunnskapsgrunnlaget til offentlige beslutninger. Siden det foreligger en risiko for alvorlig og irreversibel skade på naturmangfoldet, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

NOAH mener at det ikke finnes noe juridisk grunnlag for å åpne for skadefelling av utrydningstruede dyr, jf. nml. § 18 bokstav b. NOAH understreker at det ikke foreligger et skadeomfang som tilsier at det bør iverksettes betinget skadefelling i region 2. Sekretariatet viser til en figur over erstattede sau og lam i perioden 2010-2023, og til noen generelle og vage

uttalelser om tapssituasjonen i region 2, men har utover dette, ikke vist at det foreligger et «alvorlig» omfang av tap av beitedyr til rovdyr i regionen. NOAH henviser til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarer nml. § 18 første ledd bokstav b): «(...) *The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)*». NOAH mener at skadeomfanget ikke er av en slik størrelse eller alvorlighet som gir grunnlag til å skyte sterkt truet jerv, gaupe og bjørn, samt kritisk truet ulv, jf. Bernkonvensjonens artikkel 9.

NOAH kan ikke se at rovviltnemnda har gitt begrunnelse eller vist bevis om at tap forårsaket av rovdyr i region 2 er av et slikt omfang eller alvorlighetsgrad at nml. § 18 første ledd bokstav b og Bernkonvensjonens artikkel 9 kan anses å være oppfylt.

3. Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldlovens § 18 er det adgang til felling av rovdyr kun dersom vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt. Det finnes mange alternativer til nedskyting av rovdyr, men disse er ikke tilstrekkelig forsøkt eller vurdert av rovviltnemnda, hvilket betyr at vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt, jf. nml. § 18.

Vedtaket unnlater dermed å oppfylle kravet om vurdering av andre løsninger uttalt i p. 7 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: «*The competent national authority should choose, among possible alternatives, the most appropriate one that will have the least adverse effects on the species while solving the problem. The reasoning of the choice should be objective and verifiable.*»

Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor skyting er den eneste tilfredsstillende løsningen i denne saken, og heller ikke forklart hvorfor andre løsninger ikke er tilfredsstillende. Derfor kan ikke NOAH se at et av hovedvilkårene for anvendelse av unntaket er oppfylt, jf. nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter konkluderer med at vedtaket utgjør uforsvarlig forvaltning av gaupe, jerv, brunbjørn og ulv, og strider med nasjonal og internasjonal lov – §§ 5, 8, 9 og 18 andre ledd i nml., Grunnlovens § 112 og artikkel 2 og 9 i Bernkonvensjonen. I tillegg strider

vedtaket med mål 4 i den nye naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket) som ble vedtatt i desember 2022.

NOAH ber om at vår klage tas til følge og at det ikke tillates betinget skadefelling av to gauper, to jerver, to ulver og en brunbjørn i region 2 i 2024-2025. Vi ber om at vedtaket erklæres ugyldig siden vilkårene for å tillate felling ikke er oppfylt.

Med vennlig hilsen
NOAH – for dyrs rettigheter v/
Henriette L. Diesen (biolog)